

Wyrok z dnia 22 stycznia 1997 r.
III RN 57/96

Rewizja nadzwyczajna od orzeczenia Naczelnego Sądu Administracyjnego oparta na podstawie rażącego naruszenia przepisów postępowania musi wskazywać, że zarzucone uchybienie mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy.

Przewodniczący SSN: Jerzy Kwaśniewski (sprawozdawca), Sędziowie SN:
Janusz Łętowski, Adam Józefowicz.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 22 stycznia 1997 r. na rozprawie sprawy ze skargi [...] Komercyjnego Banku SA w L. na decyzję Izby Skarbowej w L. z dnia 24 lipca 1995 r. [...] w przedmiocie ustalenia zobowiązania w podatku od towarów i usług za miesiąc styczeń 1994 r. na skutek rewizji nadzwyczajnej Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie [...] od wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego-Ośrodka Zamiejscowego w Lublinie z dnia 7 czerwca 1996 r. [...]

o d d a l i ł rewizję nadzwyczajną.

U z a s a d n i e n i e

Decyzją z dnia 24 lipca 1995 r. [...] Izba Skarbowa w L. po rozpatrzeniu odwołania [...] Komercyjnego Banku SA w L. od decyzji [...] Urzędu Skarbowego w L. z dnia 28 lutego 1995 r., decyzję tę utrzymała w mocy. Ustalono zostało w ten sposób zobowiązanie [...] Komercyjnego Banku SA w L. z tytułu podatku od towarów i usług za miesiąc styczeń 1994 r. w kwocie 189.516,30 zł. Podstawę tego zobowiązania stanowiło ustalenie organów podatkowych obu instancji, że zobowiązany Bank, umową z dnia 11 stycznia 1994 r. zawartą z K.I. Ltd G.C. (będącą dłużnikiem Banku z tytułu zastawu rejestrowego ustanowionego na środkach transportu) oraz ze spółką N.E. SA w T., przejął objęte zastawem środki transportu stanowiące własność spółki K.I., a następnie dokonał ich sprzedaży na rzecz spółki N.E.

[...] Komercyjny Bank SA w L. od początku postępowania podatkowego w sprawie zaprzeczał, ażeby zachodziła prawno-podatkowa podstawa obciążenia go podatkiem z tytułu sprzedaży w styczniu 1994 r. środków transportowych. Według Banku - jak to między innymi wynika z odwołania od decyzji organu skarbowego I instancji - "w trójporozumieniu z dnia 11 stycznia 1994 r. Bank wyraził zgodę na rozporządzenie przedmiotem zastawu przez zastawcę i przysługujące mu prawa nabycia własności pojazdów przeniósł na N.E.... Bank nie zgadza się z zakwalifikowaniem go jako strony sprzedającej, gdyż nigdy nie wszedł w posiadanie ani nie przejął własności przedmiotów zastawu". Stanowisko powyższe [...] Komercyjny Bank SA przedstawił również w skardze na decyzję Izby Skarbowej w L. do Naczelnego Sądu Administracyjnego zarzucając, że podstawę decyzji stanowi zastosowanie: "całkowicie dowolnej, rażąco subiektywnej interpretacji postanowień trójstronnej umowy z 11 stycznia 1994 r."

Naczelny Sąd Administracyjny-Ośrodek Zamiejscowy w Lublinie wyrokiem z dnia

7 czerwca 1996 r. [...] uchylił zaskarżoną przez [...] Komercyjny Bank SA w L. decyzję Izby Skarbowej w L. z dnia 24 lipca 1995 r. i orzekł o zwrocie na rzecz skarżącego od Izby Skarbowej w L. 3.790 zł i 40 gr tytułem zwrotu kosztów postępowania w sprawie.

Od powyższego wyroku w dniu 6 grudnia 1996 r. wniósł rewizję nadzwyczajną Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego żądając uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Naczelnemu Sądowi Administracyjnemu-Ośrodkowi Zamiejscowemu w Lublinie do ponownego rozpoznania. Podstawę rewizji nadzwyczajnej stanowił zarzut rażącego naruszenia art. 328 § 2 w związku z art. 393 § 1 KPC i art. 211 KPA w związku z art. 68 ustawy o Naczelnym Sądzie Administracyjnym.

W uzasadnieniu rewizji nadzwyczajnej Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego w następujący sposób przedstawił zarzucone zaskarżonemu wyrokowi naruszenie prawa: "W lakonicznych motywach (zaskarżonego wyroku) powołano się wprawdzie na analizę postanowień umowy z dnia 11 stycznia 1994 r., lecz nie wskazano jednakże, które z jej licznych i nie zawsze precyzyjnych sformułowań były przedmiotem oceny i jakie z niej wynikają wnioski. Sąd ponadto, dokonując oceny wspomnianej umowy z 11 stycznia 1994 r., pominął milczeniem inne okoliczności faktyczne sprawy, które zdaniem organu odwoławczego, potwierdzają fakt sprzedaży przez Bank środków transportowych (np. treści umów rejestrowego zastawu bankowego z 2 i 7 stycznia 1992 r.). Sąd, formułując również pogląd, że umowa z 11 stycznia 1994 r. nie była umową sprzedaży, lecz "inną czynnością" nie podlegającą opodatkowaniu podatkiem VAT, nie wyjaśnił, jaki był charakter i cel tej umowy. Rację ma więc występująca o wniesienie rewizji nadzwyczajnej Izba Skarbowa w L., że kwestionowany przez nią pogląd Sądu, który w istocie uwalnia Bank od obowiązku podatkowego, wymaga prawidłowego umotywowania".

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rozpoznawana rewizja nadzwyczajna Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego została wniesiona po wejściu w życie ustawy z dnia 1 marca 1996 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego, rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej - Prawo upadłościowe i Prawo o postępowaniu układowym, Kodeksu postępowania administracyjnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 43, poz. 189). Ustawa ta (zwana dalej ustawą nowelizacyjną z 1 marca 1996 r.) zreformowała przyjęty w sądowym postępowaniu cywilnym system środków odwoławczych oraz weryfikacji orzeczeń sądowych. Strona uzyskała prawo do wniesienia do Sądu Najwyższego kasacji od wyroku lub postanowienia, wydanych przez sąd drugiej instancji i kończących postępowanie w sprawie. Natomiast wyeliminowana została z procedury cywilnej rewizja nadzwyczajna. W związku z tym znowelizowany Kodeks postępowania cywilnego nie zawiera już jakichkolwiek regulacji dotyczących rewizji nadzwyczajnej. Stosownie natomiast do art. 10 ustawy nowelizacyjnej z 1 marca 1996 r. zachowane zostały rewizje nadzwyczajne od orzeczeń Naczelnego Sądu Administracyjnego, które - tak jak dotychczas - mogą być wnoszone przez podmioty uprawnione od orzeczeń rażąco naruszających prawo lub interes Rzeczypospolitej Polskiej (art. 57 ust. 2 ustawy o Naczelnym Sądzie Administracyjnym) wyłącznie w terminie sześciu miesięcy od dnia wydania prawomocnego orzeczenia. Sąd Najwyższy na podstawie powołanego art. 10 ustawy nowelizacyjnej z 1 marca

1996 r. rozpoznaje rewizje nadzwyczajne od orzeczeń Naczelnego Sądu Administracyjnego stosując odpowiednio przepisy o postępowaniu kasacyjnym. W konsekwencji takiego uregulowania, przy rozpoznawaniu rewizji nadzwyczajnej od orzeczenia Naczelnego Sądu Administracyjnego zastosowanie mają zasady wyrażone w przepisach o postępowaniu kasacyjnym. Przywołać tu zwłaszcza należy wynikającą z art. 393¹¹ KPC zasadę rozpoznania sprawy w granicach zaskarżenia. Wola skarżącego określa granice rozpoznania sprawy przez Sąd Najwyższy, który z urzędu może uwzględnić tylko nieważność postępowania. Zasada ta musi być stosowana przy rozpoznawaniu rewizji nadzwyczajnej z pełnym rygoryzmem, skoro przedmiotem tego postępowania, inaczej niż postępowania kasacyjnego, jest prawomocne już orzeczenie. Takie orzeczenie z istoty wiążącego określenia sytuacji prawnej stron w znacznie większym stopniu niż nieprawomocne orzeczenie sądu cywilnego drugiej instancji (art. 392 § 1 KPC) nie powinno być wzruszane, a granice wyjątkowej (nadzwyczajnej) procedury umożliwiającej destabilizację tego co już prawomocnie zostało ustalone, muszą być bardzo rygorystycznie przestrzegane.

Podstawę rewizji nadzwyczajnej od wyroku NSA - stosownie do art. 57 ust. 2 ustawy o Naczelnym Sądzie Administracyjnym w związku z art. 10 ustawy nowelizacyjnej z 1 marca 1996 r. - stanowi rażące naruszenie prawa lub interesu Rzeczypospolitej Polskiej. Dla potrzeb przedstawionych założeń wstępnych, dotyczących rozpoznania rewizji nadzwyczajnej Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego powołującej zarzut rażącego naruszenia przepisu postępowania, należy zauważyć, że ujęcie podstaw zaskarżenia nieprawomocnego orzeczenia w drodze kasacji zawarte w znowelizowanym art. 393¹ KPC stwarza istotny punkt odniesienia co do określania granic zaskarżania prawomocnych orzeczeń NSA z powodu "rażącego naruszenia prawa". Mianowicie nie powinno nasuwać wątpliwości, że "rażące naruszenie prawa" stanowi kategorię kwalifikowanych, bardziej zasadniczych podstaw nadzwyczajnego wzruszenia prawomocnego orzeczenia niż te, które mogą stanowić postawę zaskarżenia orzeczenia w ramach zwykłego postępowania instancyjnego. Z tego punktu widzenia analiza podstaw kasacji i rewizji nadzwyczajnej prowadzi do uprawnionego wniosku, że rażące naruszenie przepisów postępowania w rozumieniu podstawy rewizji nadzwyczajnej zawiera co najmniej cechy "zwykłego" naruszenia przepisów postępowania w rozumieniu podstawy kasacji (art. 393¹ pkt 2 KPC). Jeżeli więc podstawę kasacji z powodu naruszenia przepisów postępowania stanowi obowiązek równoczesnego wykazania takiej cechy tego naruszenia, że "mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy", to należy uważać, że rewizja nadzwyczajna tym bardziej, w jeszcze większym natężeniu powinna wykazać, że zarzucone zaskarżonemu prawomocnemu wyrokowi naruszenie przepisów postępowania "mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy".

Podsumowując wyżej przedstawione uwagi o zasadach rozpoznawania rewizji nadzwyczajnej od orzeczeń Naczelnego Sądu Administracyjnego w świetle ustawy nowelizacyjnej z 1 marca 1996 r. należy stwierdzić, że po pierwsze, Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawę w granicach rewizji nadzwyczajnej, a z urzędu bierze pod rozwagę jedynie nieważność postępowania. Po drugie, rewizja nadzwyczajna oparta na podstawie rażącego naruszenia przepisów postępowania musi wskazywać, że uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy.

W rozpoznawanej sprawie rewizja nadzwyczajna została oparta wyłącznie na

zarzucie rażącego naruszenia art. 328 § 2 KPC, przez nazbyt "lakoniczne" przedstawienie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku zasadniczego ustalenia, na którym opiera się rozstrzygnięcie sprawy, że skarżący wykazał niezgodność z prawem zaskarżonej decyzji administracyjnej. Zarzuty rewizji nadzwyczajnej w żadnym stopniu nie wykraczają poza naruszenie wymagań z art. 328 § 2 KPC w aspekcie informacyjnej (wyjaśniającej) funkcji uzasadnienia rozstrzygnięcia zawartego w wyroku. Wskazując bowiem na to, że brak jest w kwestionowanym uzasadnieniu wyroku szczegółowego przedstawienia przesłanek wstępnych zasadniczego ustalenia, rewidujący nie zarzucił temu zasadniczemu ustaleniu, że jest ono wadliwe. W szczególności rewizja nadzwyczajna nie zarzuciła, że rozstrzygnięcie wyroku pozostaje w sprzeczności z przedstawionym w jego uzasadnieniu ustaleniem albo że ustalenie to pozostaje w sprzeczności z zebrany w sprawie materiałem.

W związku z powyższym rozpoznanie sprawy przez Sąd Najwyższy, które nie mogło wykraczać poza granice rewizji nadzwyczajnej (art. 393¹¹ KPC w związku z art. 10 ustawy nowelizacyjnej z 1 marca 1996 r.) sprowadzało się w istocie rzeczy do zbadania zasadności kwalifikacji zarzuconego uchybienia w kategorii rażącego naruszenia prawa w rozumieniu art. 57 ust. 2 ustawy o Naczelnym Sądzie Administracyjnym. Jak to zostało już przedstawione w części wstępnej niniejszych rozważań - ażeby naruszenie prawa procesowego uzasadniało uchylenie prawomocnego wyroku NSA - należy wykazać nie tylko powagę takiego naruszenia, ale i zaistnienie jego procesowych konsekwencji polegających na tym, że mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. W rozpatrywanej rewizji nadzwyczajnej wyrażone w niej zarzuty nie obejmują takiej konsekwencji procesowej, ograniczając się do wskazania następstw zarzuconego uchybienia zupełnie innej kategorii. Rewidujący nie twierdzi bowiem, że mankamenty uzasadnienia zaskarżonego wyroku mogą wskazywać na wadliwość rozstrzygnięcia, ale że utrudniają one "prześledzenie" i zrozumienie powodów dokonanego przez Sąd ustalenia co do stanu faktycznego istotnego z punktu widzenia subsumpcji określonych przepisów prawa podatkowego.

Tego rodzaju następstwa niedokładności w przedstawieniu powodów dokonanych ustaleń stanowiących podstawę wyroku są z pewnością istotne. Sąd administracyjny powinien bowiem, co najmniej w takim samym stopniu, jak kontrolowane przez niego w zakresie orzecznictwa organy administracyjne, wyrażać w swych czynnościach procesowych zasadę pogłębiania zaufania obywateli (stron) do organów Państwa oraz świadomości i kultury prawnej (art. 8 KPA w związku z art. 59 ustawy o Naczelnym Sądzie Administracyjnym). Niemniej jednak nie są to konsekwencje wystarczające do wzruszenia prawomocnego wyroku, który w swym rozstrzygnięciu, a nie w uzasadnieniu, zawarł wiążące dla stron ustalenie ich sytuacji prawnej.

Ponadto należy zauważyć, że nie w pełni można podzielić zawarty w uzasadnieniu rewizji nadzwyczajnej zarzut jakoby "w motywach tego wyroku podano jedynie, że analiza postanowień umowy z dnia 11 stycznia 1994 r., której treść jest przedmiotem sporu, nie wskazuje, że jej przedmiotem była czynność przenosząca własność zastawionych środków transportu firmy "K." przez skarżący Bank...". Przy takiej prezentacji uzasadnienia zaskarżonego wyroku skarżący pominął bowiem tzw. część historyczną tego uzasadnienia, w której zostały przedstawione obszernie kontrowersyjne między stronami zagadnienia faktyczne i prawne rozpoznawanej sprawy. Nie ma więc wystarczających podstaw, ażeby uważać, że Naczelny Sąd Administra-

cyjny pominął przy rozstrzyganiu sprawy istotne dla rozstrzygnięcia fakty lub dowody, chociaż w niedostateczny sposób te ustalenia wyraził w uzasadnieniu wyroku.

Z powyższych przyczyn Sąd Najwyższy oddalił rewizję nadzwyczajną, stosując się do przepisu art. 393¹² KPC w związku z art. 10 ustawy nowelizacyjnej z 1 marca 1996 r.

=====